

Boekbeoordelingen

Kåre Langvik-Johannessen, 'Die südniederländische Bühnendichtung im 18. Jahrhundert'; 'Dramen um Karl V'.
In: *Maske und Kothurn. Internationale Beiträge zur Theaterwissenschaft* 46-2 (2001). Wien, Köln, Weimar: Böhlau Verlag. AU ISSN 0025-4606.

De Noorse kenner van het West-Europese middeleeuwse en renaissanceistisch-barokke toneel Kåre Langvik-Johannessen heeft al vele bijdragen over het Zuid-Nederlandse theaterleven in de Spaanse en Oostenrijkse tijd geleverd. Zo verzorgde hij tussen 1990 en 2000 voor het Studiecentrum 18de-eeuwse Zuidnederlandse letterkunde (Facultés universitaires Saint-Louis, Brussel) edities en studies van het gruwelspel, het treurspel en de Brusselse hoofdtonelen (een achttiende-eeuwse term voor de belangrijkste toneelstukken van een voorstelling, ter onderscheiding van de voor- en naspelen). Daarbij vormden steeds Zuid-Nederlandse toneelspelen het vertrekpunt. Via auteurs als A. Flas, P. Smidts ('de Brugse Vondel'), J.F. Cammaert en J. de Ridder, drukkers/uitgevers als G. Annoy en mecenasen als L. Verkruyssen werden de eigen positie én de relaties van het Zuid-Nederlandse theaterleven met andere toneelculturen, bijvoorbeeld aan het Weense hof, geschetst. De principiële comparatistische benadering leidde tot een uitdagende reconstructie van de krachtenvelden in de West-Europese toneelcultuur.

Aan deze afzonderlijke puzzelstukken heeft Langvik-Johannessen nu een overkoepelende studie toegevoegd, in een geheel door hem gevulde aflevering van het internationale theatertijdschrift *Maske und Kothurn*: 'Die südniederländische Bühnendichtung im 18. Jahrhundert' (p. 1-89). In een bestek van 90 pagina's trekken de toneelstukken uit de Zuidelijke Nederlanden in hun bonte stoet voorbij. Na een korte inleiding over de dertiende tot en met zeventiende eeuw concentreert Langvik-Johannessen zich op de achttiende eeuw. Hij vat de – vaak op het Oude Testament of de klassieke mythologie gebaseerde – stukken samen en kenschetst hun grondtrekken aan de hand van de diepere allegorische en tragische inspiratie en van de genematige invloeden, zoals het mysterieospel, de rederijkersspelen en het martelaarsdrama. Ook besteedt hij aandacht aan de voornaamste motieven, bijvoorbeeld de werking van de hartschichten. Uit dit alles blijkt hoe de Zuid-Neder-

landse toneelcultuur enerzijds wel gekenmerkt werd door navolging van bijvoorbeeld Vondel, Racine en Corneille, maar anderzijds een veel prominenter visuele verschijningsvorm had dan de meer literair gerichte toneelvormen uit Frankrijk en de Noordelijke Nederlanden: het zuidelijk toneel was ten principale visueel gericht en sloot zich in zijn voorkeur voor spektakel, vertoningen en balletten aan bij de gewoonten van het Oostenrijkse theater. Daardoor is het veel levendiger dan het theater dat de Franse tragedie als model nam.

Als toegift volgt een korte studie over 'Dramen um Karl V.' (p. 91-103). Hierin bespreekt Langvik-Johannessen vijf spelen over de keizer, uit de periode 1500-1727: *Een spel op Hertoge Karle* van de Brusselaar Jan Smeken (vóór 1506), een esbatement uit de Leidse rederijkerskamer De Witte Acoleyen (1552?), Michiel de Swaens *De verbeerlijckte schoenlappers* (1688), *De zedighe Doodt van Cavel den Vijfden* (1704) van dezelfde auteur en tot slot een *Bly-eindigh Treurspel van den aldergrootsten, vroomsten, doorluchtigsten, en onverwinnelycksten held Carolus* (1727) van Justinus van Brussel alias Jan Baptist Flas. Of het nu om de eenvoudige, korte tekst van Smeken gaat of om Flas' massaproductie met meer dan 60 rollen, onveranderlijk straalt Karel V zijn heldenroem met glans uit.

Lia van Gemert